

Een nieuwe wet: de WBTR

Vanaf 1 juli 2021 moeten alle verenigingen en stichtingen voldoen aan de nieuwe *Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen* (WBTR).

De wet WBTR stelt extra eisen aan de manier waarop verenigingen en stichtingen bestuurd worden. De wet is er gekomen na een aantal 'incidenten' waarbij bestuurders in de fout zijn gegaan (zelfverrijking, fraude, diefstal). De wet schrijft voor dat je over een aantal dingen goed nadenkt, afspraken vastlegt en opneemt in de statuten. De WBTR geldt voor *alle* verenigingen en stichtingen, dus voor de corso-organisaties maar ook voor de bouwgroepen en buurtschappen als zij een vereniging of stichting zijn.

Als het bestuur van je vereniging of stichting aansprakelijk wordt gesteld na een incident en je voldoet niet aan de WBTR, dan kan dat persoonlijke financiële consequenties hebben voor de bestuursleden.

Andersom is de WBTR een prima hulpmiddel juist om te voorkomen dat je te maken krijgt met ongewenste zaken als fraude en aansprakelijkheidsstelling. Het zijn zaken waarvan iedereen zegt: "Dat gebeurt bij ons niet." Totdat het wel een keer gebeurt.

Hieronder volgt een uitleg op de onderdelen van de wet WBTR. De laatste stap, de statutenwijziging, is verplicht, maar hoeft niet meteen. Je bent verplicht binnen vijf jaar na ingang van de wet op 1 juli 2021 de WBTR-verplichtingen te hebben vastgelegd in de statuten.

Goed bestuur

Het ligt misschien voor de hand, maar de WBTR legt nu ook wettelijk vast dat een bestuurder altijd moet handelen in het belang van de vereniging of stichting (en niet bijvoorbeeld in zijn persoonlijke belang). Dat betekent dat je de doelstellingen van de organisatie helder moet hebben.

Verder *transparantie* en *verantwoording*: maak zichtbaar welke beslissingen je neemt en waarom, en leg er verantwoording over af. Maak bijvoorbeeld notulen van je bestuursvergaderingen, en deel die met je vrijwilligers. Leg het vooral ook vast als er binnen het bestuur geen overeenstemming is.

Zorg dat je beslissingen neemt volgens je eigen regels. De statuten zijn niet alleen maar een papiertje. Neem besluiten volgens de statuten, volgens je huishoudelijk reglement en volgens de afspraken die je met elkaar hebt gemaakt. Dat betekent ook dat de bestuurders bekend moeten zijn met de statuten.

Concreet moet je bijvoorbeeld denken aan het volgende:

- Bestuurders gaan geen (financiële) verplichtingen aan namens de organisatie waarvan bekend is dat de organisatie die niet kan nakomen.
- Neem maatregelen tegen voorzienbare (financiële) risico's. Denk bijvoorbeeld aan organisatorische voorzieningen of verzekeringen.
- Bestuurders vergewissen zich ervan dat collega-bestuurders hun taken kunnen uitvoeren en hun verplichtingen kunnen nakomen. Hou er toezicht op dat het handelen van collega-bestuurders niet tot risico's voor de organisatie leidt.
- Vergader regelmatig en leg onderling verantwoording af over de uitvoering van de taken.

Financieel

Om fraude te voorkomen kun je een aantal afspraken over de financiën vastleggen en nakomen.

Bijvoorbeeld:

- Beperk het contant geldverkeer. Laat het betalingsverkeer zoveel mogelijk per bank verlopen, dan wordt het automatisch geregistreerd. Als binnen je organisatie toch met contant geld wordt gewerkt, zorg dan voor sluitende procedures. Bijvoorbeeld:
 - Stort aan het einde van het jaar alle contante gelden af bij de bank. Hierdoor kan de kascommissie een goede controle maken.
 - Beperk de hoeveelheid geld in kas en spreek een maximumbedrag af. Stort boven dit bedrag altijd direct af.
 - Laat bij collectes e.d. met een onzekere opbrengst altijd geld tellen door twee personen die de getelde bedragen noteren en daarvoor tekenen.
 - Heeft u een kantine? Werk dan met een kassa, houd frequent inventarisaties, laat tussentijdse controles door de kascommissie uitvoeren.
 - Zorg bij kaartverkoop voor genummerde kaartjes. Stel dagelijks aansluiting vast tussen het aantal verkochte kaartjes en het ontvangen geld.
- Periodieke controle van alle betalingen. Iemand uit het bestuur (anders dan de penningmeester) controleert bijvoorbeeld maandelijks alle betalingen van alle bankrekeningen en de actuele standen.
- Jaarlijkse controle door een kascommissie. Dit is wettelijk verplicht voor elke vereniging en statutair verplicht voor veel stichtingen (*zie ook de kascommissiegids.nl*).
- Maak afspraken over betalingen aan bestuurders. Leg schriftelijk vast of en zo ja, welke vergoedingen bestuursleden mogen declareren en binnen welke termijn dat moet gebeuren.
- Bepaal dat de penningmeester uitsluitend betalingen mag doen die zijn gefiatteerd door een ander bestuurslid. Tip: In dat kader is het verstandig dat het adres waar de facturen naar verstuurd worden, niet het adres van de penningmeester is, maar een ander bestuurslid. Die kan dan gelijk de facturen fiatteren.
- Stel een limiet voor de hoogte van betalingen per dag.
- Vraag referentie of laat een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) aanvragen voor nieuwe bestuursleden en andere personen die voor de organisatie de financiën regelen.
- Vraag bij investeringen of andere grote uitgaven boven een van tevoren vastgesteld bedrag altijd bij meerdere aanbieders een offerte aan.
- Houd een administratie bij van alle bezittingen van de vereniging of stichting en inventariseer periodiek of alle bezittingen nog aanwezig zijn.

Aansprakelijkheid van bestuursleden

Naar aanleiding van de wet hoef je hier geen nieuwe afspraken over te maken, want hoofdelijke aansprakelijkheid bij wanbestuur was al een feit.

Wat wél verandert is de aansprakelijkheid in geval van een faillissement. Dan zijn bestuurders aan dezelfde regels gebonden als bij een BV of een NV. Hoofdelijk aansprakelijk betekent dat een enkele bestuurder gedwongen kan worden om de financiële verplichtingen na te komen, zelfs als er nog andere schuldenaren zijn. Dit is een situatie waar je nooit in terecht wil komen.

Als je je aan de WBTR houdt, is de kans dat je hoofdelijk aansprakelijk wordt gesteld, klein.

Als dat nog niet geregeld was, denk dan na over een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering voor je bestuur. Maar bedenk het volgende (lezen we in de documenten van de wielerbond NTFU): een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering keert *niet* uit als je aansprakelijk bent. Als er sprake is van opzet, mág een verzekeraar wettelijk niet uitkeren. Volgens de NTFU is zo'n verzekering vooral zinnig vanwege de rechtsbijstand, zodat je een goede advocaat in de arm kunt nemen als je het niet eens bent met een beschuldiging.

Tegenstrijdig belang

De wet bepaalt nu dat een bestuurder die een tegenstrijdig belang heeft, niet mag deelnemen aan de beraadslaging en besluitvorming.

Een tegenstrijdig belang is bijvoorbeeld als een bestuurslid een winkel of bedrijf heeft waar de stichting producten koopt. Hij of zij praat dus niet mee en stemt ook niet mee over dat onderwerp; de rest van het bestuur neemt het besluit. Bij het volgende kopje ('meervoudig stemrecht') staat wat er gebeurt als er niet genoeg bestuursleden over zijn om een besluit te nemen.

Je kunt de afspraken die je hierover maakt eventueel opnemen in je statuten, maar het mag ook in een huishoudelijk reglement. Ook het proces: hoe en wanneer meldt een bestuurder een tegenstrijdig belang? Hoe leg je dit vast in de notulen?

Afwezigheid van bestuursleden ('belet en ontstentenis')

Wat gebeurt er als een bestuurder langdurig niet kan besturen, bijvoorbeeld door ziekte, of doordat deze geschorst is (belet)? Of als een bestuurder plotseling zijn functie neerlegt (ontstentenis)?

Zeker als dit ertoe leidt dat er niemand van het bestuur meer in staat is om beslissingen te nemen, moet er zijn vastgelegd wie er in zo'n geval wel de beslissingen neemt. In de statuten moet worden opgenomen hoe je in dat geval dient te handelen.

Als het bestuur het besluit niet kan nemen omdat er niet genoeg bestuursleden kunnen stemmen, neemt in de vereniging de ledenvergadering (groepsraad) het besluit. Een stichting moet vastleggen hoe een besluit in een dergelijke situatie genomen wordt. Hiervoor kun je bijvoorbeeld een continuïteitscommissie in het leven roepen, naast de kascontrolecommissie die je waarschijnlijk al hebt.

Meervoudig stemrecht

Dit onderwerp speelt als je statutair hebt vastgelegd dat er bestuursleden zijn die meerdere stemmen mogen uitbrengen (onwaarschijnlijk), of bijvoorbeeld als de voorzitter een doorslaggevende stem heeft in het geval dat de stemmen staken. De wet WBTR bepaalt dat één bestuurder nooit meer stemmen mag uitbrengen dan de rest van de stemmende bestuurders, zodat er nooit één persoon alle zeggenschap heeft in het bestuur.

Als er volgens je huidige statuten een situatie kan ontstaan waarbij één bestuurslid alle zeggenschap heeft, moet je deze (binnen vijf jaar) aanpassen zodat die situatie niet meer kan voorkomen.

Toezicht

Heeft het bestuur van de organisatie alle zeggenschap? Of is er een ander orgaan dat controleert en toezicht houdt? Bij de corso's kunnen de deelnemende groepen of buurtschappen een

toezichthoudende rol hebben, als er al niet geregeld is dat ze meer zeggenschap hebben. Maak in ieder geval afspraken en leg vast hoe en wanneer het bestuur de toezichthouders informeert. En stel een kascommissie in.

Statuten

De wet verplicht je om een aantal punten in de statuten op te nemen. Dat hoeft niet meteen, maar binnen vijf jaar nadat de wet van kracht wordt (1 juli 2021).

Er zijn twee punten die je in ieder geval in je statuten moet opnemen:

- Als de huidige statuten het mogelijk maken dat in bepaalde gevallen één persoon in het bestuur een rechtsgeldig besluit kan nemen, dan moeten de statuten worden aangepast zodat dat niet meer kan. De statuten moeten er ook in voorzien wie er in zo'n situatie wel het besluit mag nemen.
- In de statuten moet staan wat er gebeurt als er geen bestuursleden meer zijn om besluiten te nemen. 'Belet en ontstentenis': 'belet' betekent dat een bestuurder tijdelijk zijn taken niet kan of mag uitvoeren, 'ontstentenis' betekent dat een bestuurder er mee stopt. In de statuten kun je ook vastleggen wanneer er sprake is van 'belet'.

Aanvullende informatie

Op internet vind je allerlei koepelorganisaties die hun leden informeren over de WBTR. Ons document is hier voor een belangrijk gedeelte op gebaseerd, maar steek ook gerust hier je licht op.

Platform Vrijwillige Inzet:

<https://vrijwilligerswerk.nl/themas/wettenenregels/dossiers/bestuur+en+toezicht/checklist+wbtr/default.aspx>

Wielersportbond NTFU:

<https://www.ntfu.nl/home/nieuws/id/1298/wbtr-nieuwe-belangrijke-wet-voor-bestuursleden>

Scouting Nederland:

<https://www.scouting.nl/ondersteuning/juridische-zaken/stichtingen-en-verenigingen/wbtr-wet-bestuur-en-toezicht-rechtspersonen>

De website wbtr.nl heeft informatie en biedt een (betaald) abonnement waarmee je middels een stappenplan geholpen wordt om aan de WBTR te voldoen. Via deze website kun je je ook aanmelden voor (gratis) webinars over dit onderwerp.

Op internet vind je diverse modelstatuten die klaar zijn voor de WBTR. Zoeken op 'modelstatuten WBTR' geeft diverse bruikbare hits.

Credits en disclaimer

Dank aan bovenstaande organisaties voor de informatieverschaffing, waar het bovenstaande document op is gebaseerd. Dank ook aan Broddie Huinink van Bloemencorso Lichtenvoorde. Aan het document kunnen geen rechten worden ontleend. De Stichting Corsokoepel is niet aansprakelijk voor problemen die voortvloeien uit mogelijk onjuiste informatie in dit document. Maar we horen het uiteraard graag als er fouten in staan.